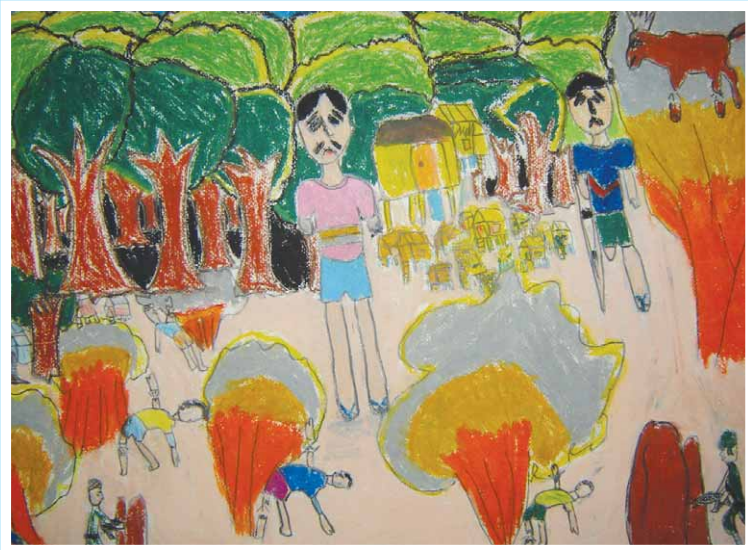

คู่มือ การเรียนรู้และป้องกันภัยจาก ทุบระเบิด

ภาพชนะเลิศการประกวดวาดภาพระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 4
ด.ญ. จิตตรา เหมือนเพชร โรงเรียนเขาตังก้อง จ.สระแก้ว

ฉบับนักเรียน

คำนำ

ความตระหนักเรื่องภัยอันตรายจากทุ่นระเบิดเป็นประเด็นปัญหาสำคัญระดับโลก และเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องหาหนทางป้องกันภัยต่อมนุษยชาติ ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศหนึ่งซึ่งได้รับผลกระทบจากทุ่นระเบิดและสรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด โดยมีพื้นที่เสี่ยงภัยประมาณ 2,560 ตารางกิโลเมตร ในบริเวณแถบชายแดน ประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ รัฐบาลไทยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหาทุ่นระเบิด และได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรืออนุสัญญาออกดาวา เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2540 โดยประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ 33 ของโลก และเป็นประเทศแรกในสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ที่ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญานี้ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2542

ต่อมา กระทรวงการต่างประเทศ ได้ทาบทามให้ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) เข้ามาร่วมดำเนินการแก้ปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2540 ADPC จึงได้เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ โดยได้เริ่มจัดสัมมนาระดับประเทศในเรื่องทุ่นระเบิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2542 ณ กรุงเทพมหานคร และได้กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงเป็นประธาน โดยมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง การสัมมนาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักถึงการแพร่หลายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามแนวชายแดนของ “ไทย – กัมพูชา” “ไทย – พม่า” “ไทย - ลาว” และ “ไทย - มาเลเซีย” และเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในด้านป้องกัน เก็บกู้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา

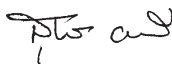
ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ADPC) ดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่น เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตลอดมา โดยมุ่งหวังให้ปัญหาต่างๆ หดไป และขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ตลอดจนหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจาก กลุ่มบริษัทแสงโสม และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children’s Fund : UNICEF) ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

บทนำ

คู่มือการเรียนรู้และการป้องกันภัยจากวัฏระเบิดเล่มนี้ เป็นคู่มือที่ได้รับการปรับปรุงจากการพิมพ์ ครั้งที่ 1 เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 เพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภัยจากวัฏระเบิด การป้องกัน และการแก้ไขสถานการณ์เมื่อตกอยู่ในภาวะฉุกเฉิน สำหรับครูและชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนหรือพื้นที่เสี่ยงภัย โดยการจัดทำคู่มือครั้งนี้ ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (ศปพอ.) ได้รับการสนับสนุนจาก องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund: UNICEF) และได้รับความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูในพื้นที่เสี่ยงภัย ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

คู่มือเล่มนี้ ประกอบด้วยรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับอันตรายอันเกิดจากวัฏระเบิด และขั้นตอนการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการป้องกันภัยจากวัฏระเบิด โดยได้เรียงลำดับตามความเหมาะสม ที่จะช่วยวางพื้นฐานให้ผู้อ่านได้รับความรู้และแนวทางป้องกันภัยจากวัฏระเบิดอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง

คณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จักเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวงการศึกษานำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดแก่ผู้เรียนและชุมชน โดยความรู้ที่ได้จากคู่มือเล่มนี้ จะส่งผลต่อการลดความเสี่ยง และการสูญเสียชีวิต รวมทั้งทรัพย์สินที่อาจเกิดขึ้นจากวัฏระเบิด นอกจากนี้ คณะผู้จัดทำประสงค์ที่จะให้คู่มือเล่มนี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรือแผนการศึกษาวิชาต่างๆ ในอนาคตต่อไป

ดร.สุวิทย์ ยอดมณี

ผู้อำนวยการบริหาร

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย

Asian Disaster Preparedness Center

1 กรกฎาคม 2549

สารบัญ

บทที่ 1 ความรู้เรื่องทุ่นระเบิด	5
กิจกรรมที่ 1.1 “รู้จักทุ่นระเบิด”	9
กิจกรรมที่ 1.2 “ก้าวกระดาษ”	10
กิจกรรมที่ 1.3 “เกมผาดองระเบิด”	11
คำถามท้ายบท	13
บทที่ 2 ลักษณะทุ่นระเบิด	15
กิจกรรมที่ 2.1 “รู้จักทุ่นระเบิด”	21
กิจกรรมที่ 2.2 “ลักษณะของทุ่นระเบิด”	22
คำถามท้ายบท	23
บทที่ 3 ผลกระทบของทุ่นระเบิด	24
กิจกรรมที่ 3.1 “ผลกระทบจากทุ่นระเบิด”	30
กิจกรรมที่ 3.2 “สงครามลูกบอล”	31
กิจกรรมที่ 3.3 “สงครามกระดาษ”	33
คำถามท้ายบท	34
บทที่ 4 เครื่องหมายแจ้งเตือน	35
กิจกรรมที่ 4.1 “เครื่องหมายแจ้งเตือน”	37
กิจกรรมที่ 4.2 “เราควรปฏิบัติตนอย่างไร”	38
คำถามท้ายบท	39
บทที่ 5 พื้นที่ที่มีทุ่นระเบิด	40
กิจกรรมที่ 5.1 “ทางสายเสี่ยง”	44
คำถามท้ายบท	45
บทที่ 6 ทำอย่างไรจึงจะพ้นภัยทุ่นระเบิด	46
กิจกรรมที่ 6.1 “พ้นภัยทุ่นระเบิด”	49
กิจกรรมที่ 6.2 “ช่วยเหลือให้พ้นภัย”	50
คำถามท้ายบท	52
บทที่ 7 การปฐมพยาบาล	53
กิจกรรมที่ 7.1 “ปฐมพยาบาล”	56
คำถามท้ายบท	58
แบบทดสอบ	59
ภาคผนวก	63
ตัวอย่างกิจกรรม	64

บทที่ 1 ความรู้เรื่องทุ่นระเบิด

ในบทเรียนนี้ นักเรียนจะได้รู้ว่า

1. ทุ่นระเบิดคืออะไร
2. ทุ่นระเบิดมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
3. กับดักคืออะไร
4. ทุ่นระเบิดทำงานอย่างไร

ทุ่นระเบิด คืออะไร

ทุ่นระเบิดเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อสกัดกั้น หยุดยั้ง และป้องกันการโจมตีจากฝ่ายตรงข้าม ซึ่งมีการใช้อย่างกว้างขวางในยามสงคราม ผู้ใช้ทุ่นระเบิดจะฝังทุ่นระเบิดไว้ใต้พื้นดินบ้าง เหนือพื้นดินบ้าง เมื่อฝ่ายศัตรูมาเหยียบเข้า ก็จะได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสงครามยุติลงแล้ว ความสงบอาจจะเข้ามาแทนที่ ทหารและศัตรูอาจจะถอนกำลังออกไป แต่พวกเขาไม่ได้เก็บเอาทุ่นระเบิดไปด้วย ทุ่นระเบิดจึงกลายเป็นภัยเงียบที่แฝงตัวอยู่ตามพื้นดิน พื้นน้ำ หนอง บึง ถนนหนทางที่เคยมีกองกำลังทหารผ่าน และเนื่องจากทุ่นระเบิดไม่มีวันหมดอายุการทำงาน มันจะระเบิดทันทีโดยไม่แยกแยะว่าคนที่มาเหยียบจะเป็นเด็ก ผู้หญิง คนชรา มิตรหรือศัตรู ทุ่นระเบิดยังคงมีอำนาจร้ายแรงอยู่ได้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม

ทุ่นระเบิดที่ใช้ในการทหารมีหลายประเภท แต่ละประเภทล้วนมีอันตรายร้ายแรงทั้งสิ้น ทุ่นระเบิดมีทั้งประเภทที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อทำอันตรายต่อบุคคล เรียกว่า ทุ่นระเบิดต่อต้านบุคคล และประเภทที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อทำลายยานพาหนะ เราเรียกว่า

ทุ่นระเบิดต่อต้านรถถัง อย่างไรก็ตาม เราอาจแบ่งประเภทของทุ่นระเบิดออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

1. ทุ่นระเบิดที่อยู่เหนือพื้นดิน
2. ทุ่นระเบิดที่อยู่ใต้พื้นดิน
3. สรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด

ทุ่นระเบิดที่อยู่เหนือพื้นดิน

ทุ่นระเบิดประเภทนี้มีหลายชนิด อาจทำด้วยไม้ โลหะ หรือพลาสติกก็ได้ ส่วนมากมีขนาดเล็ก และมีสีที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม บางชนิดเป็นทุ่นระเบิดแบบกำหนดทิศทางที่สามารถติดตัวขึ้นมาสูงเท้านำออกคนแล้วสาตกกระจายระเบิดลูกเล็กๆ นับร้อยออกไปในคราวเดียวกัน ซึ่งสามารถทำอันตรายกับคนหลายๆ คนได้ในคราวเดียว หรืออาจเป็นทุ่นระเบิดที่ทำงานร่วมกับลวดสะดุด เป็นต้น

ภาพระเบิดที่ต่อพ่วงกับลวดสะดุด

ลวดสะดุดเป็นเส้นลวด หรือเส้นเอ็นบางๆ ที่ซึ่งไว้ระหว่างหลักสองหลัก หรืออาจจะซึ่งไว้ระหว่างต้นไม้สองต้นก็ได้ ลวดสะดุดมีหลายสี และไม่สะท้อนแสง สามารถพรางให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี หากมีการตัด ทำให้หย่อน หรือดึงให้ตึง ลวดสะดุดก็จะทำให้ระเบิดที่พ่วงไว้ทำงานทันที

ทุ่นระเบิดที่อยู่เหนือพื้นดินอาจถูกวางไว้หลังต้นไม้ พงหญ้า หรือห้อยลงมาจากต้นไม้ ลอยมาตามน้ำ ฝังอยู่ตามริมตลิ่ง บางส่วนอาจโผล่พ้นพื้นดินขึ้นมา หรือโผล่มา เฉพาะชนวนระเบิดก็ได้ **อย่างไรก็ตามทุ่นระเบิดที่อยู่เหนือพื้นดินนั้นยากที่จะสังเกตได้ พยายามหาทุ่นระเบิดที่อยู่ใต้พื้นดิน**

บางครั้ง มีการวางทุ่นระเบิดไว้ในลักษณะล่อลวงที่เรียกว่า กับดัก ซึ่งหมายถึง การ ใช้วัสดุที่ผู้คนคุ้นเคย ดูไม่น่าจะเป็นอันตรายมาพ่วงกับทุ่นระเบิด เพื่อหลอกล่อให้ คนมาสัมผัส หยิบ จับ อันจะทำให้ระเบิดทำงานทันทีที่วัสดุนั้นถูกกระทบ หรือสัมผัส หรือแม้แต่กระเทือนเพียงเล็กน้อย วัสดุที่ถูกนำมาทำเป็นกับดักอาจเป็นของใช้ใน ชีวิตประจำวัน ตุ๊กตา ของบูหรี นาฬิกา ของเล่น หรืออาจเป็นทุ่นระเบิดเองก็ได้ เช่น การวางทุ่นระเบิดที่พ่วงต่อกับหลอดสะดุดซึ่งต่อเข้ากับทุ่นระเบิดเหนือพื้นดินอีกทุ่นหนึ่ง ดังนั้น ทุกคนไม่ควรจะแตะต้องสิ่งของที่พบตามทาง หากไม่แน่ใจว่าปลอดภัย

ทุ่นระเบิดที่อยู่ใต้พื้นดิน

ส่วนทุ่นระเบิดที่อยู่ใต้พื้นดิน ได้แก่ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังไว้ตื้นๆ เมื่อมี แรงเหยียบจากน้ำหนักตัวคนที่พอเหมาะ เข็มแทงชนวนก็จะไปกระทบ ทำให้ทุ่น ระเบิดทำงาน และระเบิดมาจากใต้พื้นดิน ทำให้เท้าและขาขาดได้ ทุ่นระเบิดที่อยู่ ใต้พื้นดินนี้ หากฝังไว้ดีๆ ก็ยากที่จะสังเกตเห็น ทุ่นระเบิดที่อยู่ใต้พื้นดินอีกประเภท หนึ่งคือทุ่นระเบิดต่อต้านรถถังที่ใช้แรงกดจำนวนมากจากน้ำหนักรถทำให้เกิดระเบิดขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ยานพาหนะ ในบางประเทศเคยมีรถโดยสารประจำทาง เล่นทับทุ่นระเบิดชนิดนี้ และทำให้ผู้โดยสารเสียชีวิตมาแล้ว

ภาพแสดงทุ่นระเบิดต่อต้านบุคคลที่ฝัง
อยู่ใต้พื้นดิน

อันตรายจากทุ่นระเบิดต่อต้านรถถัง

สรรพาวุธระเบิดที่ไม่ระเบิดนั้น ได้แก่ กระสุนปืนใหญ่ จรวดที่ยิงมาจากระยะไกล เช่น จากเครื่องบิน แต่เกิดการขัดข้องจึงไม่ระเบิด สรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด เป็นวัตถุระเบิดอีกประเภทที่นอกเหนือไปจากทุ่นระเบิดต่อต้านบุคคลและทุ่นระเบิดต่อต้านรถถัง แต่มีอานุภาพในการทำลายล้างสูงเช่นกัน

สรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด

กิจกรรมที่ 1.1 “รู้จักทุ่นระเบิด”

วัตถุประสงค์

1. สามารถบอกความหมายของทุ่นระเบิดและกับดักได้
2. รู้และเข้าใจชนิดของทุ่นระเบิด
3. รู้และเข้าใจลักษณะและการทำงานของทุ่นระเบิด
4. รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของทุ่นระเบิด

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ

ความหมายของทุ่นระเบิด ความหมายของกับดัก ลักษณะของทุ่นระเบิด ลักษณะการทำงานของทุ่นระเบิด การเปลี่ยนแปลงของทุ่นระเบิด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. เริ่มต้นด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการซักถามนักเรียนเรื่องเหตุการณ์ความไม่สงบภาคใต้ ว่ามีเหตุการณ์อะไร อาวุธที่ใช้มีอะไร
2. ซักถามนักเรียนว่าหมู่บ้านของตนตั้งอยู่ที่ใด ที่ตั้งเป็นอย่างไร มีเหตุการณ์ทุ่นระเบิดหรือไม่
3. ซักถามนักเรียนว่ารู้จักทุ่นระเบิดหรือไม่ พร้อมกับอธิบายความหมายของทุ่นระเบิดและกับดัก โดยใช้สื่อและ ชนิดของทุ่นระเบิด (รูปภาพประกอบ)
4. ทำกิจกรรมก้าวกระดาศ เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ให้นักเรียนอธิบายความแตกต่างของการเดินตามปกติ และเดินตามก้าวกระดาศ
5. ร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมก้าวกระดาศร่วมกัน โดยครูอธิบายลักษณะการทำงานของทุ่นระเบิด และการเปลี่ยนแปลงของทุ่นระเบิด
6. ขั้นตอนสุดท้าย ครูและนักเรียนสรุปเนื้อหาที่เรียนมาด้วยกันอีกครั้ง และแจกใบงานให้แต่ละกลุ่มทำ

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. รูปภาพทุ่นระเบิด
2. กระดาษเทา หนา 1 แผ่น
3. ใบบาง
4. ทุ่นระเบิดจำลอง
5. สีชอล์ก

กิจกรรมที่ 1.2 “ก้าวกระดาษ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดประเด็นในการพูดคุยเรื่องอันตรายจากทุ่นระเบิดในพื้นที่
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าทุ่นระเบิดมีอันตราย และเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต

เวลา : 15 นาที

สิ่งที่ต้องเตรียม: กระดาษขนาดใหญ่พอที่จะวางเท้าได้ กลุ่มละ 2 แผ่น

วิธีเล่นเกม:

แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 6-10 คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเดินทางจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดหมายที่ห่างจากจุดเริ่มต้นประมาณ 8-10 เมตร หรือตามความยาวของห้องเรียน โดย

1. ให้นักเรียนเดินตามปกติ
2. เดินบนแผ่นกระดาษทั้งสองแผ่นที่ละก้าว
3. ให้นักเรียนอธิบายถึงความแตกต่างของการเดินทั้งสองแบบ

กิจกรรมที่ 1.3 “เกมฟ้าดระเบิด”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงผลกระทบของภัยจากทุ่นระเบิด

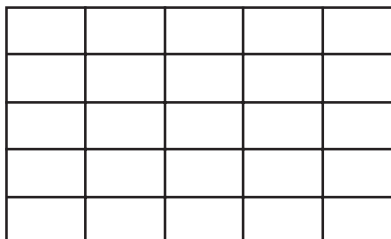
หมายเหตุ: ควรเล่นเกมนี้ให้สนุกสนานและได้รับความรู้ หากเล่นโดยเคร่งครัดเกินไปอาจจะทำให้เกิดความเครียดได้

เวลา : 30 นาที

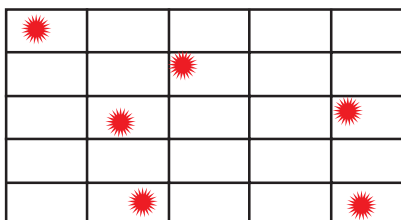
สิ่งที่ต้องเตรียม: ซอล์ก หรือเชือก สำหรับทำตารางขนาด 25 ช่อง (5*5)

วิธีเล่นเกม:

1. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่ม “ทหาร” อีกกลุ่มเป็นกลุ่ม “ชาวบ้าน”
2. กลุ่มชาวบ้านทำตาราง 25 ช่องบนพื้นโดยใช้ซอล์กขีดบนพื้น หรือใช้เชือกขึงเป็นตาราง 25 ช่องก็ได้ ตารางนี้เรียกว่า “ดงทุ่นระเบิด”

ดงทุ่นระเบิดสมมติ สำหรับชาวบ้าน ให้ทำตารางใหญ่ๆ บนพื้น

ดงทุ่นระเบิดสมมติ สำหรับทหารให้วาดบนกระดาน และใส่ทุ่นระเบิด 6 ช่อง
ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ นักเรียนจะเลือกใส่ทุ่นระเบิดไว้ช่องใดก็ได้

3. ให้กลุ่มทหารวาดตารางแบบเดียวกันแต่ย่อขนาดลงบนแผ่นกระดาษ จากนั้นให้กำหนดช่อง 6 ช่อง บนตารางให้เป็นช่องที่มีทุ่นระเบิด โดยไม่ให้กลุ่ม“ชาวบ้าน” รู้
4. ก่อนเริ่มเล่นเกม ให้ครูอธิบายว่า “กลุ่มชาวบ้านจะต้องเดินทางผ่านดงระเบิดสมมตินี้ไปตักน้ำที่ลำธาร ไปโรงเรียน ไปตลาด แม้ว่าชาวบ้านรู้ว่าบริเวณนี้เป็นดงระเบิด แต่ด้วยเหตุผลหลายประการจึงต้องอาศัยเส้นทางนี้ในการเดินทางเป็นประจำ ทั้งๆ ที่รู้ว่าหากพลาดพลั้งไปอาจต้องเสียชีวิตหรือพิการ ส่วนฝ่ายทหารเป็นทหารที่ได้รับคำสั่งให้มาทำหน้าที่ทุ่นระเบิด แต่การทุ่นระเบิดเป็นงานที่ทำได้ช้า เพราะทางการยังไม่มีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ”
5. ให้ชาวบ้านแต่ละคนเลือกทางเดินจากปากหนึ่งของตารางดงระเบิดไปยังอีกปากหนึ่ง
6. การเดินแต่ละครั้งให้เดินได้ที่ละหนึ่งตารางและต้องเดินไปยังตารางที่ติดกันเท่านั้น จะเดินไปข้างหน้า ซ้ายๆ หรือเดินย้อนหลังก็ได้
7. ช่องแต่ละช่องสามารถรับคนได้มากกว่าหนึ่งคนก็ได้
8. เมื่อเดินได้แต่ละก้าว ฝ่ายทหารก็จะบอกว่าชาวบ้านคนนั้น เหยียบหรือไม่ได้เหยียบช่องระเบิด
9. ถ้าชาวบ้านเหยียบบนระเบิด ให้ถือว่าเสียชีวิตและต้องออกจากเกม
10. ถ้าชาวบ้านยืนอยู่บนช่องที่ไม่มีระเบิดแต่ช่องข้างๆ ที่ยืนอยู่มีระเบิด ให้ถือว่าเสียแขน หรือขา ที่ละหนึ่งข้าง
11. ถ้าคนใดเสียขา คนนั้นต้องกระโดดด้วยขาข้างเดียวจนกว่าจะถึงอีกปาก
12. ถ้าเสียสองขา ต้องให้ชาวบ้านคนอื่นเข้ามาช่วย และการเข้ามาต้องใช้กติกาในการเดินเช่นเดียวกัน
13. ถ้าเสียแขนสองแขน และขาสองขา ให้ออกจากเกม

คำถามท้ายบท

1. ทุ่นระเบิด คืออะไร

.....

.....

.....

.....

2. เราสามารถแบ่งทุ่นระเบิดเป็นกี่ประเภท ได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. กัดัก คืออะไร

.....

.....

.....

.....

4. ให้นักเรียนอธิบายว่าทุ่นระเบิดจะระเบิดได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

บันทึก

บทที่ 2 ลักษณะของทุ่นระเบิด

ในบทเรียนนี้ นักเรียนจะได้รู้จัก

1. ลักษณะของทุ่นระเบิด
2. การเปลี่ยนแปลงของทุ่นระเบิด

ทุ่นระเบิดมีหลายชนิด หลายแบบ แต่ละชนิดมีลักษณะไม่เหมือนกัน อาจมีลักษณะทรงกลม แบน สี่เหลี่ยม ทรงกระบอก กระจุก หรือเป็นท่อนยาวๆ ก็ได้ แม้แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบิดยังไม่สามารถจดจำลักษณะของทุ่นระเบิดและสรรพาวุธระเบิดได้ทั้งหมด อีกทั้งยังมีการออกแบบทุ่นระเบิดแบบใหม่ๆ มาเพื่อให้ง่ายต่อการสังเกตและตรวจพบ ภาพที่นำมาแสดงเป็นเพียงตัวอย่างของทุ่นระเบิดบางชนิดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม นักเรียนควรมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทุ่นระเบิดดังนี้

1. วัสดุที่ใช้ทำทุ่นระเบิดอาจเป็นโลหะ ไม้ หรือพลาสติกก็ได้ ไม่ว่าจะทำจากวัสดุใดก็ตาม ทุ่นระเบิดมีความสามารถในการทำลายล้างเท่าๆ กัน

ทุ่นระเบิดที่ทำจากโลหะ ง่ายต่อการตรวจจับโดยเครื่องตรวจจับทุ่นระเบิด เมื่อทิ้งไว้นานเข้าอาจจะมีส่วนสึกกร่อนแต่ไม่ได้ทำให้คุณภาพของระเบิดร้ายแรงน้อยไปกว่าเดิม

ภาพแสดงลวดสะกดที่ผูกติดไว้กับทุ่นระเบิดหากลวดสะกดถูกดึงให้ตึง หรือหย่อน ก็จะทำให้เกิดระเบิดขึ้น

ภาพทุ่นระเบิดชนิด PMD6 ทำจากไม้สองชิ้นประกบกัน มีสลักแทรกไว้ระหว่างไม้สองชิ้น เมื่อเหยียบสลักไม้หักทุ่นระเบิดก็จะระเบิดทันที ทุ่นระเบิดชนิดนี้ มีขนาดเท่ากล่องใส่รองเท้า ภายในบรรจุดินระเบิดและชนวนไว้ ชาวบ้าน เรียกทุ่นระเบิดแบบนี้ว่า โรงผี

ตัวอย่างทุ่นระเบิดที่ทำจากพลาสติกซึ่งมีราคาถูกกว่าโลหะสามารถใช้ในน้ำได้ง่ายกว่า เครื่องตรวจจับระเบิดมักหาทุ่นระเบิดพลาสติกได้ยากกว่าทุ่นระเบิดที่ทำจากโลหะ

2. ทุ่นระเบิดอาจถูกซ่อนไว้ในพุ่มไม้ พรางไว้ในร่มไม้ ห้อยอยู่บนต้นไม้ ลอยอยู่ในน้ำก็ได้ บางคนอาจไม่เชื่อว่าทุ่นระเบิดลอยน้ำได้ แต่ทุ่นระเบิดบางประเภทก็ใช้ลอยไปตามน้ำเพื่อให้ไปติดตามริมตลิ่ง โดยมีวัตถุประจักษ์เพื่อชักทำร้ายทหารฝ่ายตรงข้าม เมื่อสงครามยุติ ระเบิดเหล่านั้นก็กลายเป็นอุปสรรคในการนำน้ำมาใช้เพื่ออุปโภค บริโภคของคนในชุมชน

ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงทุ่นระเบิดที่พบในพื้นที่ โดยตัวระเบิดถูกพืชรากคลุมไว้เกือบหมดโผล่ขึ้นมาเฉพาะส่วนหัว หากมีการกระทบหรือเหยียบก็จะทำให้เกิดอันตราย และ ความสูญเสียได้

ทุ่นระเบิดซึ่งซ่อนในพงหญ้า ไม่สูงเท่าใดนัก แต่ก็อาจยากแก่การสังเกตจากระดับสายตาของเด็กเล็กๆ ที่ไปเล่นในบริเวณนั้น และเกิดพลาดไปเหยียบโดยไม่ตั้งใจ

บางครั้งทุ่นระเบิดอาจตกอยู่ในพุ่มหญ้า และมีลักษณะคล้ายขวดน้ำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

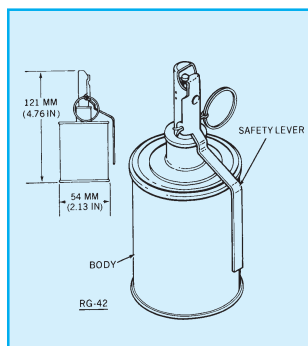
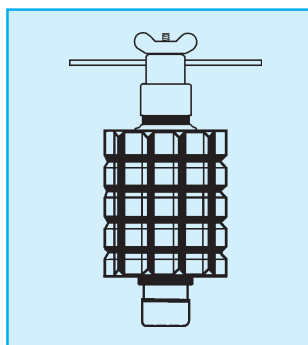
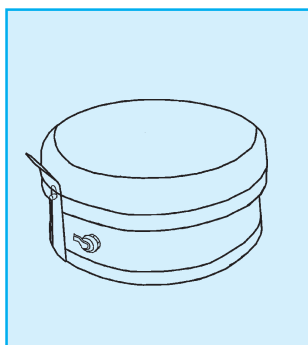
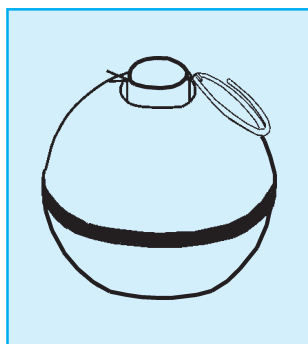
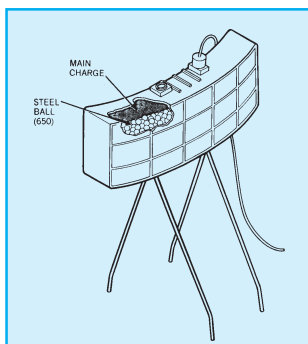
ทุ่นระเบิดบางชนิดเล็กมากจนยากที่จะสังเกตได้ง่าย

3. สภาพแวดล้อมภายนอก อาจทำให้รูปร่างและพื้นที่ของทุ่นระเบิดเปลี่ยนไป ทุ่นระเบิดที่เห็นในภาพนี้มีอายุกว่า 10 ปี เป็นทุ่นระเบิดที่ถูกลม ฝน และสภาพอากาศกัดกร่อนรูปร่างภายนอกจนเปลี่ยนไปจากเดิม แต่ยังสามารถทำงานได้เหมือนระเบิดใหม่ๆ ทัวไป

4. ฝน น้ำ และน้ำท่วม ก็เป็น ตัวการสำคัญในการชะหน้าดินจนทำให้ เห็นทุ่นระเบิดโผล่ขึ้นมา นอกจากนี้ น้ำท่วม หรือดินถล่มยังเป็นตัวการเคลื่อน ย้ายทุ่นระเบิดจากจุดเดิมอีกด้วย

ตัวอย่างรูปทรงของทุ่นระเบิด

ตัวอย่างทุ่นระเบิดบางชนิด

กิจกรรมที่ 2.1 “รู้จักทุ่นระเบิด”

วัตถุประสงค์

1. อธิบายให้นักเรียนรู้ว่าทุ่นระเบิดคืออะไร และมีลักษณะอย่างไร
2. ให้นักเรียนสามารถแยกลักษณะต่างๆ ของทุ่นระเบิดได้
3. สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและชุมชน

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

ทุ่นระเบิดเป็นอาวุธที่ใช้เพื่อการสกัดกั้น หยุดยั้งและป้องกันการโจมตีจากฝ่ายตรงข้าม และมีการใช้อย่างกว้างขวางในยามสงคราม

- ทุ่นระเบิดคืออะไร
- ทุ่นระเบิดที่อยู่เหนือพื้นดิน
- ทุ่นระเบิดอยู่ใต้พื้นดิน
- สรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด
- ลักษณะของทุ่นระเบิด

กิจกรรมการเรียนรู้

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทุ่นระเบิดและลักษณะทุ่นระเบิด
- แสดงรูปภาพทุ่นระเบิดให้นักเรียนดูพร้อมกับอธิบายลักษณะทุ่นระเบิดลักษณะต่าง ๆ
- แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมเกมฝ่าดงระเบิด
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรม
- ครูและนักเรียนสรุปกิจกรรมร่วมกัน

สิ่งที่ต้องเตรียม

- กระดาษปฐพี 20 แผ่น
- ภาพลักษณะทุ่นระเบิด
- ปากกาเคมี
- ปูนขาว 1 ถุง

กิจกรรมที่ 2.2 “ลักษณะของทุ่นระเบิด”

ให้นักเรียนดูรูปต่อไปนี้แล้ว บอกว่ารูปใดเป็นรูปทุ่นระเบิดแบบใด

1.

.....

2.

.....

3.

.....

4.

.....

คำถามท้ายบท

1. ทุ่นระเบิดทำจากวัสดุอะไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ทุ่นระเบิดที่ทำจากพลาสติกต่างจากทุ่นระเบิดโลหะอย่างไร

.....

.....

.....

3. ทุ่นระเบิดที่เก่ามากแล้วจะมีแรงระเบิดน้อยลงหรือไม่

.....

.....

.....

4. จงอธิบายว่าฝน น้ำท่วม ดินถล่มมีผลต่อทุ่นระเบิดอย่างไร

.....

.....

.....

5. หากนักเรียนไปพบวัตถุที่รูปร่างคล้ายกระป๋องปลาตกอยู่ในพุ่มไม้
นักเรียนควรทำอะไร

.....

.....

.....

บทที่ 3 ผลกระทบของทุ่นระเบิด

ในบทนี้ นักเรียน จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ

1. ปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดที่ตกค้างอยู่ในพื้นที่ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกินของหมู่บ้าน และตามแนวชายแดน
2. สาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิด
3. ผลกระทบของปัญหาดู่นระเบิดต่อสังคม เศรษฐกิจ และด้านการแพทย์

ปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิด

- การใช้ทุ่นระเบิดมุ่งทำให้เหยื่อทุ่นระเบิดพิการมากกว่าทำให้เสียชีวิต แต่กว่าครึ่งของคนที่ยุยบกับระเบิดจะเสียชีวิตทันที

คู่มือเรียนรู้และป้องกันภัยจากทุ่นระเบิด

- ไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าทุ่นระเบิดจริงๆ แล้วมีจำนวนเท่าใด แต่คาดว่าในปัจจุบันมีทุ่นระเบิดฝังอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกประมาณ 60-100 ล้านทุ่น และมีผู้เหยียบทุ่นระเบิดปีละ 15,000 ถึง 20,000 คนทั่วโลก
- แต่ละสัปดาห์มีผู้เหยียบทุ่นระเบิดกว่า 300 คนทั่วโลก
- เหยื่อทุ่นระเบิดส่วนใหญ่เป็นพลเรือน หรือคนธรรมดาที่ประสบอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิดหลังจากสงครามหรือความขัดแย้งสิ้นสุดลงแล้ว
- ทุ่นระเบิดหนึ่งทุ่นราคาระหว่าง 120-1,200 บาท แต่ต้องใช้เงินประมาณ 12,000-40,000 บาทในการเก็บทำลาย
- เด็กอายุประมาณ 10 ปี หากพิการจากทุ่นระเบิดอาจจะมีชีวิตอยู่จนถึง 40-50 ปี และเปลี่ยนแขนหรือขาเทียมทั้งสิ้น 25 อัน ตลอดชีวิต

สาเหตุของอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด

- เด็กเป็นผู้ที่เสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อทุ่นระเบิดมากที่สุด เพราะเด็กมีความซุกซน อยากรู้อยากเห็น และไม่คอยระวังอันตราย เนื่องจากไม่รู้ไม่ถึงการณ์

- อุบัติเหตุที่เกิดกับผู้ใหญ่ ส่วนมากเกิดจากความประมาท ความเคยชินกับพื้นที่ และความเชื่อผิดๆ เช่น เชื่อว่ามีของศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัว หนังสือขาว ยากลองดี หรือยากอวดเพื่อนว่าตนเองเก่ง ไม่กลัวตาย เป็นต้น

- การค้นหาเศษเหล็กจากทุ่นระเบิดไปขาย ก็ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ในภาพข้างล่างเป็นภาพของพ่อกับลูกที่เข้าไปในเขตหวงห้าม เพื่อเก็บเศษโลหะจากซากรถที่โดนระเบิด การเข้าไปในพื้นที่หวงห้ามเช่นนี้ เป็นอันตรายอย่างมาก เพราะไม่อาจทราบแน่ชัดได้ว่า ระเบิดหมดไปจากพื้นที่ตรงนั้นหรือยัง

- นอกจากนี้ผู้ที่อาจเป็นเหยื่อทุ่นระเบิดได้อีกคือ บุคคลที่ต้องเดินทางไปมาระหว่างที่ต่างๆ ในชุมชนที่มีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่ เช่น การเดินเข้าป่าไปเก็บไม้ เก็บฟืน ตักน้ำ ต้อนสัตว์เลี้ยงไปกินหญ้า จับปลา ก็อาจเป็นเหยื่อทุ่นระเบิดได้ง่าย

ผลกระทบของทุ่นระเบิดได้แก่:

ผลกระทบด้านสังคม

- ผลกระทบทางด้านกายภาพ คือ พิการ สูญเสียอวัยวะ การมองเห็น การได้ยิน ฯลฯ
 - เหยื่อทุ่นระเบิดต้องตกเป็นภาระของครอบครัวขาดความคล่องแคล่วเหมือนเดิม
 - เหยื่อทุ่นระเบิดต้องสูญเสียความสามารถในการเล่นกีฬา หรือดำเนินกิจกรรมที่ชื่นชอบได้โดยสะดวก
 - ผู้หญิงบางคนไม่สามารถแต่งงานได้ไปตลอดชีวิต ทำให้เป็นหม้าย
 - หัวหน้าครอบครัวที่เป็นเหยื่อทุ่นระเบิดไม่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้เหมือนเดิม
 - บางคนไม่สามารถมีบุตรได้
- เหยื่อทุ่นระเบิดที่รอดชีวิตจะเกิดความกลัว ความกังวล ความหดหู่ในจิตใจ และความเครียด
 - การที่มีทุ่นระเบิดในชุมชน อาจทำให้คนในชุมชนต้องดิ้นรนหาทางย้ายถิ่นฐาน

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

- พื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดทำให้คนไม่สามารถนำทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ มาใช้ได้ เช่น น้ำ ผัก หญ้า ของป่า เป็นต้น
- สัตว์เลี้ยง เช่น วัว ช้าง อาจได้รับบาดเจ็บ เนื่องจากเหยียบทุ่นระเบิด

- พื้นที่ใดก็ตามที่มีทุนระเบิดจะทำให้การคมนาคม ขนส่ง และการสื่อสารไม่คล่องตัว
- การสร้างอาคารบ้านเรือน โรงเรียน และสาธารณูปโภค ในพื้นที่ที่มีทุนระเบิดย่อมไม่สามารถทำได้โดยง่าย
- คนในพื้นที่ที่อพยพไปอยู่ที่อื่นในระหว่างสงครามจะกลับคืนสู่ถิ่นฐานได้ยากลำบาก เพราะไม่รู้ว่าพื้นที่ใดมีทุนระเบิดหลงเหลืออยู่
- งบประมาณของรัฐที่มีอยู่อย่างจำกัด ต้องถูกดึงมาใช้ในการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากทุนระเบิด
- พื้นที่ที่มีทุนระเบิดจะไม่มีใครอยากเข้ามาลงทุนค้าขาย ทำให้ประชากรในพื้นที่ไม่มีรายได้เพิ่ม
- ทุนระเบิดมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ เช่น การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
- ในยามเกิดภัยพิบัติการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกย่อมทำได้ยาก และผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือก็จะมาได้ยาก เพราะเป็นพื้นที่อันตราย

ผลกระทบด้านการแพทย์

- ผู้ได้รับบาดเจ็บจากทุพพลภาพ จะต้องได้รับการผ่าตัดอย่างน้อย 4 ครั้ง และใช้เวลาพักฟื้นในโรงพยาบาลอย่างน้อย 32 วัน

- เครื่องมือและอุปกรณ์ที่แพทย์ต้องใช้ผ่าตัดแผลที่เกิดจากทุพพลภาพมีราคาแพงมาก
- ผู้บาดเจ็บจากทุพพลภาพจำเป็นต้องใช้เลือดมากกว่าผู้บาดเจ็บในสนามรบถึง 2 เท่า
- ผู้บาดเจ็บมีโอกาสติดเชื้อโรคอื่นๆ สูง อาจทำให้ต้องรักษาตัวที่โรงพยาบาลนานขึ้น
- ภาวะเทียมอาจมีราคาตั้งแต่ 5,000 บาท สำหรับผู้บาดเจ็บรายที่เป็นเด็ก จะต้องเปลี่ยนอวัยวะใหม่ทุกๆ 6 เดือน ผู้ใหญ่ทุกๆ 3-5 ปี ค่าผ่าตัดและค่าบำรุงรักษาอื่นๆ อาจสูงถึง 400,000 บาท
- ภาวะเทียมจะต้องมีขนาดพอดี และมีคุณภาพดี ทนทาน มิฉะนั้น ผู้ใส่จะเจ็บมากและใช้ไม่สะดวก

กิจกรรมที่ 3.1 “ผลกระทบจากทุ่นระเบิด”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนอธิบายถึงปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดที่ตกค้างอยู่ในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของหมู่บ้านและตามแนวชายแดน
2. เพื่อให้นักเรียนบอกสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิด
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาทุ่นระเบิด และนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติในการป้องกันตนเองและผู้อื่นให้ปลอดภัย

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ: ผลกระทบของทุ่นระเบิด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. แสดงรูปภาพต่างๆ ให้นักเรียนดู เช่น รูปภาพคนพิการที่เกิดจากทุ่นระเบิด และสนทนากับภาพ และแสดงความรู้สึกของตนเองโดยใช้คำถามนำ
2. แสดงแผนภูมิความรู้ ให้นักเรียนดู โดยครูร่วมสนทนาเรื่องดังต่อไปนี้
 - 2.1 ปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิด
 - 2.2 สาเหตุของอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิด
 - 2.3 ผลกระทบของปัญหาทุ่นระเบิด ต่อ สังคม เศรษฐกิจ การแพทย์
3. แจกใบงานที่ 1 (รายละเอียดกิจกรรมในใบงาน)
4. ครูสรุปความรู้ในเรื่อง ผลกระทบของทุ่นระเบิด
5. ให้นักเรียนเล่นเกม “สงครามลูกบอล” 10 นาที

กิจกรรมที่ 3.2 “สงครามลูกบอล”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามและทุ่นระเบิด

เวลา : 10 นาที

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ลูกบอลพลาสติกขนาดเล็ก จำนวนพอประมาณ 10 ลูก
2. เชือกแบ่งเส้นแดน สีแดง 1 เส้น
3. รูปภาพเกี่ยวกับผลกระทบจากทุ่นระเบิด 4-5 ภาพ
4. ปากกาเคมี 10 ด้าม
5. กระดาษปรู๊ฟ 10 แผ่น และกระดาษขนาด เอ 4 จำนวน 1 รีม
6. แผนภูมิความรู้ 3 เรื่อง

วิธีเล่นเกม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ยืนคนละฟาก โดยมีเส้นกันเขตไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายล้ำเส้นแดนอีกฝ่ายหนึ่ง
2. ให้ลูกบอลกลุ่มละเท่าๆ กัน
3. ครูให้สัญญาณ (เป่านกหวีด) ทั้ง 2 กลุ่มปาลูกบอลใส่กันให้โดนฝ่ายตรงข้าม ใครโดนลูกบอลบริเวณใดก็ถือว่าสูญเสียอวัยวะนั้นไป ดังนั้น ทุกคนจะต้องระวังไม่ให้ถูก ลูกบอลขว้างใส่
4. ในขณะที่นักเรียนกำลังสนุกสนาน และเริ่มการพูดคุยในประเด็นต่างๆ

กิจกรรมที่ 3.3 “สงครามกระดาน”

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดได้
2. สามารถบอกสาเหตุของอุบัติเหตุ และบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดได้
3. สามารถบอกผลกระทบของทุ่นระเบิด ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการแพทย์ได้

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

1. ปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดและสาเหตุของอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด
2. ผลกระทบของทุ่นระเบิดทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการแพทย์

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทุ่นระเบิดที่นักเรียนรู้จัก และเคยพบว่ามีอะไรบ้าง
2. ให้นักเรียนเล่นเกม “สงครามกระดาน”
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละเท่าๆ กัน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทุ่นระเบิด สาเหตุของอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บของทุ่นระเบิด ผลกระทบของทุ่นระเบิด โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นหาแหล่งใบความรู้โดยปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 - 3.1 ให้ตัวแทนกลุ่มจับฉลากเพื่อเลือกเส้นทางการค้นหาแหล่งใบความรู้
 - 3.2 เมื่อเจอแล้วให้ศึกษาใบงานและบันทึก
 - 3.3 เมื่อศึกษาใบความรู้เรียบร้อยแล้วให้กลับมารวมกันที่ฐาน
 - 3.4 ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อที่ได้ศึกษา สรุปลงกระดานสรุป
4. ร่วมกันสรุปเรื่องผลกระทบจากทุ่นระเบิด

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. กระดาษหนังสือพิมพ์
2. ใบความรู้
 - 2.1 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิด
 - 2.2 เรื่อง สาเหตุของอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด
 - 2.3 เรื่อง ผลกระทบของทุ่นระเบิด
3. กระดาษปรู๊ฟ 10 แผ่น
4. กล้องใสใบความรู้ 3 กล้อง
5. ปากกาเคมี 2 ด้าม

คำถามท้ายบท

1. ทุพภิกขภัย มีผลกระทบ 3 ด้าน ได้แก่อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. อุบัติเหตุจากทุพภิกขภัยที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ ส่วนมากเกิดจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

.....

3. เด็กเป็นคนที่เสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อทุพภิกขภัยมากที่สุด เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

บทที่ 4 เครื่องหมายแจ้งเตือน

ในบทเรียนนี้นักเรียนจะได้รู้จัก

1. เครื่องหมายแจ้งเตือนภัยทุ่นระเบิด
2. การทำเครื่องหมายแจ้งเตือนภัยทุ่นระเบิดชั่วคราว

เครื่องหมายแจ้งเตือน

เครื่องหมายแจ้งเตือน หรือป้ายแจ้งเตือนโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นป้ายถาวร มีพื้นสีแดง พร้อมมีรูปภาพหัวกะโหลกไขว้ และตัวอักษรสีขาว เขียนด้วยสองภาษาบนป้ายเดียวกัน คือภาษาท้องถิ่น และภาษาอังกฤษ หรืออาจเป็นภาษาอื่นๆ ที่ใช้เป็นภาษาราชการในประเทศนั้นๆ หรือท้องถิ่นนั้นๆ ก็ได้ เครื่องหมายแจ้งเตือนรูปแบบนี้เป็นสัญลักษณ์สากล เป็นที่รับรู้และใช้กันทั่วโลก หากเห็นเครื่องหมายนี้ หมายถึงว่าบริเวณพื้นที่หลังเครื่องหมายเหล่านั้นคือ พื้นที่อันตราย ซึ่งอาจมีทุ่นระเบิดฝังอยู่

หากไม่มีป้ายแจ้งเตือนทุ่นระเบิดที่เป็นของทางการ อาจสังเกตได้จากเครื่องหมายเตือนที่ผู้อื่นทำไว้ให้สังเกต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้สัญลักษณ์ชั่วคราว เช่น

- กิ่งไม้ที่นำมาวางไขว้กันเป็นรูปกากบาท หรือ
- กำหญ้าที่ผูกกันเป็นเครื่องหมายกากบาท หรือ
- ก้อนหินที่วางล้อมเป็นวงกลมรอบบริเวณที่มีทุ่นระเบิด

เมื่อทำสัญลักษณ์ชั่วคราวดังกล่าวแล้ว จะต้องแจ้งผู้ใหญ่ในหมู่บ้านหรือคุณครู เพื่อให้ผู้ใหญ่แจ้งทางการให้มาเก็บกู้ทุ่นระเบิดต่อไป

การทำเครื่องหมายที่ไม่เป็นทางการนี้ ควรเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นการสื่อสารให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจร่วมกันว่า เป็นสัญลักษณ์แจ้งเตือนทุ่นระเบิด เมื่อมีคนใดคนหนึ่งไปพบเข้าจะได้ป้องกันระวังตัวและแจ้งให้ผู้อื่นทราบต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการแจ้งตำแหน่งทุ่นระเบิด เพื่อให้ทางการมาดำเนินการเก็บกู้ทุ่นระเบิดได้อย่างถูกต้อง

นอกจากจะมีการสื่อสารให้ทุกคนรับทราบร่วมกันว่า การทำสัญลักษณ์ดังกล่าว เป็นการแจ้งเตือนภัยทุ่นระเบิดแล้ว ยังจะต้องมีการย้ำเตือนด้วยว่า เมื่อมีการพบเห็นสัญลักษณ์ดังกล่าว ผู้ที่พบเห็นจะต้องไม่เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์นั้นๆ เพราะการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนย้ายหมายถึงอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่นได้

*ข้อควรจำ พื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดส่วนใหญ่ ยังไม่มีการทำป้ายแจ้งเตือน
ไม่ว่าจะเป็นป้ายทางการ หรือไม่ป็นทางการ*

กิจกรรมที่ 4.1 “เครื่องหมายแจ้งเตือน”

วัตถุประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักเครื่องหมายแจ้งเตือน
2. ให้นักเรียนรู้จักทำเครื่องหมายแจ้งเตือนชั่วคราวเมื่อพบวัตถุระเบิด
3. ให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องหมายแจ้งเตือน

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

เครื่องหมายแจ้งเตือน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องหมายถาวร
2. เครื่องหมายชั่วคราว

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติพร้อมทั้งวิธีแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่กำหนดให้
2. ร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหากลุ่ม
3. อธิบายพร้อมทั้งแสดงป้ายแจ้งเตือนลักษณะต่างๆ และวิธีแก้ปัญหาเมื่อพบทุนระเบิด ดังนี้
 - หยุด
 - ทำเครื่องหมาย
 - แจ้งทางการ
 - เตือนทุกคนในหมู่บ้าน

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ใบงานกำหนดสถานการณ์สมมติ
2. ป้ายเครื่องหมายแจ้งเตือน
3. อุปกรณ์แจ้งเตือน (ใช้ไม้ในท้องถิ่น)

กิจกรรมที่ 4.2 “เราควรปฏิบัติตนอย่างไร”

วัตถุประสงค์

1. ให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากทุนระเบิด
2. ให้นักเรียนรู้จักและสังเกตป้าย เครื่องหมายแจ้งเตือน
3. ฝึกการสังเกตวัตถุแปลกปลอมที่อาจเป็นอันตราย

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ

เครื่องหมายแจ้งเตือน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เครื่องหมายถาวร
2. เครื่องหมายชั่วคราว

กิจกรรมการเรียนรู้

จัดเส้นทางเดิน มีการจำลองสถานการณ์ทุนระเบิดและเครื่องหมายแจ้งเตือน ให้นักเรียนสังเกตหรือทำเครื่องหมายเตือนเพิ่ม

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ไม้ และกิ่งไม้
2. ป้ายแจ้งเตือน 3 ป้าย
3. ก้อนหิน
4. สเปรย์สีแดง

คำถามท้ายบท

1. เครื่องหมายแจ้งเตือนที่เป็นป้ายถาวร มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. เมื่อพบเห็นเครื่องหมายแจ้งเตือนชั่วคราว นักเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ให้ยกตัวอย่าง เครื่องหมายแจ้งเตือนแบบชั่วคราวมา 2 ชนิด

.....

.....

.....

.....

บทที่ 5 พื้นที่ที่มีทุ่นระเบิด

ในบทนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับพื้นที่ที่น่าจะมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่ และการสังเกตพื้นที่นั้นๆ เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เป็นอันตราย

พื้นที่บางแห่งน่าจะมีทุ่นระเบิดหรือสรรพาวุธระเบิดหลงเหลืออยู่ ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่สู้รบ พื้นที่ที่ทหารใช้ตั้งค่าย เส้นทางสำคัญต่างๆ รวมทั้งจุดที่เคยเป็นที่พักแรม

พื้นที่ประเภทใดที่คาดว่าจะมีทุ่นระเบิดมาก

1. พื้นที่ที่มีป้ายแจ้งเตือนให้ระวังทุ่นระเบิด

พื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดจะต้องมีป้ายแสดงอันตรายปักไว้หน้าพื้นที่นั้นๆ แต่ในทางปฏิบัติ การสำรวจพื้นที่และการปักป้ายแจ้งเตือนเป็นงานที่ใช้เวลา กำลังคนและทุนทรัพย์จำนวนมาก จึงพบว่าพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดตกค้างส่วนใหญ่ยังไม่มีป้ายแจ้งเตือน

2. อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างทางทหารทั้งในอดีตและปัจจุบัน

พื้นที่รอบๆ หรือในอาคารเหล่านี้ มักจะมีการวางทุ่นระเบิดไว้ เพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าถึงและโจมตีได้

3. จุดตรวจค้นและทางเข้าสู่พื้นที่ที่เคยเป็นคลัง (สรรพาวุธ)

พื้นที่ที่ทหารเข้าไปใช้เป็นเวลานาน มักจะมีการวางทุ่นระเบิดไว้ป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามเข้าถึงตัวและเข้าถึงคลัง เพื่อไปขโมยอาวุธหรือเสบียง เป็นต้น

4. คอสะพาน ช่องทางเดิน รางรถไฟและพื้นที่โดยรอบ

เนื่องจากการใช้ทุ่นระเบิดในยามสงครามเป็นการป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงเข้าถึง หรือติดตามได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งเป็นการเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนที่ของฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น การวางระเบิดรอบๆ คอสะพาน หรือรางรถไฟจึงเป็นการตัดเส้นทางลำเลียงกองกำลังของฝ่ายตรงข้ามนั่นเอง

5. อาคารและบ้านเรือน หรือเพิงที่ถูกทำลายและทิ้งให้รกร้าง

ปกติ ฝ่ายที่ลาดตระเวนพื้นที่มักจะหาที่กำบังหรือที่พัก เมื่อเลิกใช้เพิง หรืออาคารนั้นแล้วก็จะทำลายและวางทุ่นระเบิดไว้ เพื่อลวงให้ฝ่ายตรงข้ามที่กำลังหาที่พักตายใจว่าอาคารถูกทิ้งร้างแล้วจะได้เข้ามาใช้อาคารเหล่านั้นและถูกระเบิด

6. ซากยานพาหนะทางทหารที่ถูกทิ้งร้าง

มีบ่อยครั้งที่ซากยานพาหนะทางทหารถูกทิ้งไว้เป็นกับดัก เพราะยานพาหนะมักจะเป็นตัวล่อเหยื่อที่ดี

7. ไร่ร้างไม่ใหญ่หรือต้นไม้ใหญ่ที่มีผลไม้สุกเต็มสมบูรณ์

ในระหว่างการสู้รบหรือลาดตระเวน ทหารมักมุ่งหน้าไปยังต้นไม้ใหญ่ที่มีร่มเงาเพื่อพักผ่อน หรือพรางตัว หรือมุ่งไปที่ต้นไม้ที่มีผลไม้สุกเต็มสมบูรณ์ เพื่อเก็บผลไม้กินประทังความหิว ฝ่ายตรงข้ามจึงมักวางระเบิดรอบๆ หรือบนต้นไม้เพื่อทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่ง ต้นไม้ใหญ่เหล่านี้มักจะมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่

8. บริเวณจอมปลวก

บางครั้ง พบว่าฝ่ายตรงข้ามทิ้งทุ่นระเบิดไว้ในจอมปลวก หากมีคนมากกระทบ นั่งพัก ก็อาจจะระเบิดได้

9. ริมตลิ่ง

ทุ่นระเบิดอาจลอยมาตามน้ำ และติดอยู่ริมตลิ่ง หรือถูกฝังไว้ตามริมตลิ่ง เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามที่อาจจะมาใช้หนองน้ำบริเวณนั้นเหยียบถูกทุ่นระเบิดได้

10. ถนนชั่วคราวที่ไม่ได้ลาดยางหรือทางเกวียน ไหล่ทาง

ถนนที่มักจะใช้งานในเวลากลางวัน อาจไม่ปลอดภัยในเวลากลางคืน เนื่องจากเป็นเวลาที่ทหารออกปฏิบัติการ และอาจมีการลักลอบนำเอาทุ่นระเบิดมาวางไว้นอกจากนี้ การเข้าสู่หมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ในเขตการสู้รบในช่วงเช้าตรู่หรือช่วงพระอาทิตย์ตกดินก็ต้องระมัดระวัง เนื่องจากอาจมีการวางระเบิดเพื่อป้องกันตนเองเอาไว้

สังเกตอย่างไรจึงจะรู้ว่าได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่อันตรายจากทุ่นระเบิดแล้ว

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่อันตรายจากทุ่นระเบิดแล้ว ได้แก่

1. เครื่องหมายแจ้งเตือน ทั้งที่เป็นทางการและเครื่องหมายที่ทำขึ้นชั่วคราว
2. ร่องรอยการต่อสู้ หลุมหลบภัย ที่กำบัง
3. ร่องรอยทุ่นระเบิดในบริเวณใกล้เคียง
4. เศษ ซากหรือกระดุกสัตว์ที่โดนระเบิดทำลาย
5. ลวดสะดุด
6. หลุมหรือพื้นดินที่ถูกระเบิดเป็นหลุม หรือเปลี่ยนแปลงรูปทรงจากแรงระเบิด
7. เศษกล่องระเบิด เข็มแทงชนวนที่เป็นส่วนประกอบของทุ่นระเบิด
8. สิ่งของแปลกตาที่ไม่นำมาอยู่ในบริเวณนั้นๆ
9. ซากยานพาหนะที่ถูกทำลาย

ให้สังเกตภาพต่อไปนี้ ลองมองหาเศษทุ่นระเบิดบนพื้นดิน

ภาพนี้แสดงให้เห็นการสังเกตทุ่นระเบิดที่พบบนพื้นดิน มุมบนขวา คือทุ่นระเบิดที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ มุมบนซ้าย คือเศษทุ่นระเบิดชนิดอื่นๆ ที่ทิ้งค้างอยู่ตรงกลางล่างคือ ทุ่นระเบิดที่มีบางส่วนโผล่มาบนผิวดิน

ภาพนี้ คือตัวอย่างที่ไม่ดีของการไม่ระมัดระวังความปลอดภัยเด็กๆ ไม่ควรเข้าไปเล่นในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยเช่นนี้ เพราะมีโอกาสที่จะได้รับอันตรายจากการเหยียบทุ่นระเบิดได้

กิจกรรมที่ 5.1 “ทางสายเสี่ยง”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอันตรายจากพุนระเบิดที่อยู่รอบๆ ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน และสถานที่ต่างๆ ที่คาดว่าจะมีพุนระเบิดฝังอยู่

เวลา : 30 นาที

สิ่งที่ต้องเตรียม: กระดาษแผ่นใหญ่ สำหรับวาดแผนที่ ถ้าไม่มีให้เอากระดาษแผ่นเล็กมาต่อกันก็ได้ หรืออาจจะวาดแผนที่บนกระดานดำก็ได้

วิธีเล่นเกม:

1. แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน
2. วาดแผนที่บริเวณรอบๆ หมู่บ้าน หรือรอบๆ ชุมชนที่อยู่อาศัย โดยเริ่มจากโรงเรียนไปยังสถานที่ต่างๆ เช่น วัด ศาลว่าการ สถานที่ท่องเที่ยว บ่อน้ำ บึง ถนน สะพาน สถานที่รกร้าง ป่า เป็นต้น หรืออาจจะเป็นแผนที่สมมติก็ได้
3. ให้แต่ละกลุ่มกาเครื่องหมายแสดงจุดหรือสถานที่ที่อาจจะมีอันตรายจากพุนระเบิด
4. ให้นักเรียนระดมความคิดเพื่อหาทางป้องกันภัยจากพุนระเบิดในสถานที่ที่เป็นอันตรายแต่ละจุด โดยเขียนคำตอบในกระดาษหรือในแผนที่ตามจุดต่างๆ ก็ได้ และให้แต่ละกลุ่มรายงานเพื่อเปรียบเทียบกัน

คำถามท้ายบท

1. พื้นที่ประเภทใดที่นักเรียนไม่ควรเข้าไปเล่น ให้ยกตัวอย่าง 6 พื้นที่

.....

.....

.....

.....

2. ทำไมใต้ต้นไม้ใหญ่ที่มีดอกผลอุดมสมบูรณ์จึงอาจจะมีระเบิดซุกซ่อนอยู่

.....

.....

.....

.....

3. เราจะบอกร่องรอยของทุนระเบิดได้จากอะไรบ้าง

.....

.....

.....

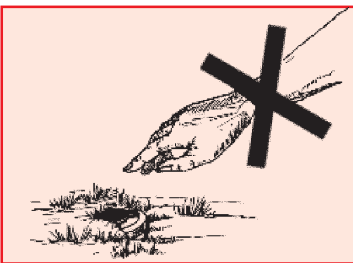
.....

บทที่ 6 ทำอย่างไรจึงจะพ้นภัยทุ่นระเบิด

ในบทเรียนนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้นักเรียนต้องทำอย่างไรจึงจะพ้นจากอันตรายจากทุ่นระเบิดที่อาจหลงเหลืออยู่ในพื้นที่

คำแนะนำเพื่อป้องกันอันตรายจากทุ่นระเบิด

- อย่าเข้าไปในบริเวณที่มีทุ่นระเบิด หรือคาดว่าจะมีทุ่นระเบิด โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของทหาร
- อย่าเข้าใกล้สัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บหรือตาย จากทุ่นระเบิด เพราะรอบๆ บริเวณนั้น อาจจะมีทุ่นระเบิดหลงเหลืออยู่
- อย่าสัมผัสหรือหยิบยกวัตถุที่ไม่รู้จัก หรือไม่เคยเห็นมาก่อน
- อย่าสัมผัสหรือหยิบยกวัตถุที่อยู่ผิดที่ผิดทาง
- อย่าจับ สัมผัส และแตะต้องทุ่นระเบิดโดยเด็ดขาด
- อย่าเอาไม้มาแทง เขี่ย หรือเอาก้อนหินขว้างปาทุ่นระเบิด
- อย่าเข้าไปในพื้นที่ที่ไม่คุ้นเคยหรือต้องห้าม

- อย่าเก็บทุ่นระเบิดมาขายเป็นเศษโลหะ
- อย่าเก็บทุ่นระเบิดมาทำเป็นของใช้
- อย่านำเครื่องหมายเตือนออกนอกพื้นที่
- หากจำเป็นต้องเดินทางในเส้นทางที่ไม่คุ้นเคย ให้สอบถามทางจากคนในพื้นที่
- ไม่ควรเดินออกนอกเส้นทาง โดยเฉพาะถ้าจะออกนอกเส้นทางไป อุจจาระหรือปัสสาวะ

- หมั่นสังเกตป้ายเตือน หรือสภาพเส้นทาง
- หากไม่มีป้ายเตือน อย่าหลงคิดว่าพื้นที่นั้นไม่มีอันตราย
- หากรู้ว่าที่ใดมีระเบิดฝังอยู่ให้ทำเครื่องหมายเตือนไว้ก่อน แล้วรีบแจ้งทางการให้ทราบ

จะอย่างไรเมื่ออยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิด

หากเห็นเครื่องหมายหรือร่องรอยแสดงอันตรายจากทุ่นระเบิด ซึ่งแสดงว่าเราได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่อันตรายแล้ว เราจะต้อง

1. หยุดก้าวเดินต่อ และยืนอยู่เฉยๆ
2. ตะโกนบอกเพื่อนหรือคนอื่นๆ ที่อยู่โดยรอบให้หยุดเดิน
3. ร้องตะโกนขอความช่วยเหลือ
4. ถ้าสามารถจำหรือเห็นรอยเท้าเดิมให้เดินซ้ำรอยเท้าเดิมจนกว่าจะออกจากพื้นที่นั้นๆ

5. หากไม่มีผู้ใดมาช่วย ให้ค่อยๆ ใช้ของแหลม ทิ่มแทงชั้นดินตามแนวทแยงประมาณ 30 องศาอย่างช้าๆ เมื่อพบของแข็งให้เสียงออกหาทางใหม่เพราะของแข็งที่เราไปกระทบ อาจจะเป็นทุ่นระเบิดก็ได้ การแย่งชั้นดินนี้ ทำเพื่อหาทางออก แต่วิธีการนี้เป็นวิธีที่เสี่ยงมาก หากไม่ทราบวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อาจจะทำให้เกิดอันตรายได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อตกอยู่ท่ามกลางทุ่นระเบิด นักเรียนไม่ควรเสี่ยงโดยไม่จำเป็น เราอาจจะเสียเวลารอคอยความช่วยเหลือนาน แต่ก็ยังดีกว่าต้องพิการตลอดชีวิต

กิจกรรมที่ 6.1 “พินภัยทุ่นระเบิด”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอันตรายจากทุ่นระเบิด และวิธีการปฏิบัติตนให้พ้นภัยจากทุ่นระเบิด

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

พื้นที่บางแห่งจะมีทุ่นระเบิดหรือสรรพาวุธระเบิดหลงเหลืออยู่ ดังนั้น จึงควรหลีกเลี่ยง พื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่สู้รบ พื้นที่ที่ทหารตั้งค่าย เส้นทางสำคัญต่างๆ รวมทั้งจุดพักแรม และเรียนรู้วิธีปฏิบัติตนให้พ้นภัย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนวาดภาพแผนที่ ตามหัวข้อที่ตั้งไว้ เช่น บ้าน โรงเรียน วัด ศาลา บ่อน้ำ สถานที่ท่องเที่ยว บึง ถนน สะพาน ป่า สถานที่รกร้าง ฯลฯ
2. กำหนดจุดที่อาจจะมียันตรายจากทุ่นระเบิด และทำเครื่องหมายในแผนที่
3. ให้นักเรียนวาดเส้นทางจากจุดหนึ่งไปจุดหนึ่ง โดยต้องเลี่ยงทุ่นระเบิด
4. ให้นักเรียนอภิปราย พร้อมทั้งเขียนวิธีการป้องกันภัยจากทุ่นระเบิดในแผนที่
5. ให้ครูเป็นผู้อภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ
6. สรุปเนื้อหา และอภิปรายวิธีการปฏิบัติตนให้พ้นจากอันตรายจากทุ่นระเบิด

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. กระดาษปรู๊ฟ 10 แผ่น
2. สีชอล์ก 10 กล่อง
3. ดินสอ 5 แท่ง
4. เทปขาว 1 ม้วน

กิจกรรมที่ 6.2 “ช่วยเหลือให้พ้นภัย”

วัตถุประสงค์

1. ฝึกปฏิบัติตนเพื่อช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นให้พ้นจากภัยทุ่นระเบิด
2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกในรูปของการแสดงบทบาท

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

การปฏิบัติตนให้พ้นจากอันตรายจากทุ่นระเบิดที่อาจหลงเหลืออยู่ในพื้นที่ เช่น

- คำแนะนำเพื่อป้องกันอันตรายจากทุ่นระเบิด
- จะทำอะไรเมื่ออยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. เริ่มสนทนาซักถามเกี่ยวกับพื้นที่ของนักเรียนแต่ละกลุ่มว่าอยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการพบทุ่นระเบิด และนักเรียนมีประสบการณ์ หรือทราบข่าวหรือมีพื้นความรู้เกี่ยวกับทุ่นระเบิดหรือไม่อย่างไร
2. ให้ความรู้ และคำแนะนำเรื่องการป้องกันอันตรายจากทุ่นระเบิด และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเมื่ออยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิด โดยใช้เกมประกอบกับกิจกรรม
3. แบ่งนักเรียนเป็น 3 – 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
4. อธิบายให้นักเรียนฟังว่า เพื่อนคนหนึ่งกำลังตกอยู่ในวงล้อมทุ่นระเบิดและกำลังร้องขอความช่วยเหลือเพื่อนคนนี้ไม่ให้ได้รับบาดเจ็บ โดยเจ้าหน้าที่ทุ่นระเบิดไม่ว่างมาช่วย นักเรียนต้องให้คำแนะนำเพื่อนว่าจะต้องทำอย่างไร นักเรียนมีเวลา 15 นาที และให้เขียนบอกวิธีการต่างๆ ที่ปลอดภัยที่สุดอย่างน้อย 5 วิธี
5. ให้นักเรียนไปยังพื้นที่ที่มีป้ายแสดงทุ่นระเบิดและป้ายระเบิดสมมติ ซึ่งติดอยู่ให้ดูเหมือนดงทุ่นระเบิด ส่วนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งแสดงเป็นคนที่ติดอยู่ในดงทุ่นระเบิด และคอยฟังคำแนะนำ ขณะเดียวกันให้นักเรียนอีกคนหนึ่งเล่นบทบาทเป็นคนชักนำ และคอยขัดไม่ให้เพื่อนที่ติดอยู่ในดงระเบิดทำสิ่งที่เสี่ยงชีวิต

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่องคำแนะนำเพื่อป้องกันอันตรายจากทุ่นระเบิด 5 ชุด และเรื่องวิธีปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิด 5 ชุด
2. ป้ายเตือนทุ่นระเบิด 1 ภาพ ทุ่นระเบิดสมมติ 1 ชุด พื้นที่ที่จัดเป็นดงระเบิด และภาพผู้ที่ประสบภัยจากการเหยียบทุ่นระเบิด 5 ภาพ
3. กระดาษสำหรับเขียนกิจกรรม และปากกาเคมี 5 ชุด

คำถามท้ายบท

1. หากนักเรียนต้องให้คำแนะนำเพื่อน หรือคนในครอบครัว เพื่อป้องกันอันตรายจากทุ่นระเบิด นักเรียนจะแนะนำอย่างไร (3 ข้อ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. หากนักเรียนหลงเข้าไปอยู่ในพื้นที่อันตราย หรือพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิด จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

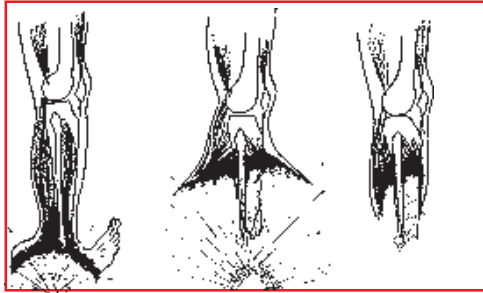
.....

บทที่ 7 การปฐมพยาบาล

ในบทเรียนนี้ จะเป็นการสอนการปฐมพยาบาลแบบง่ายๆ ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

การปฐมพยาบาล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุต่างๆ หรือผู้ที่ป่วยกะทันหันให้พ้นจากอันตราย ก่อนที่จะส่งไปให้แพทย์รักษาต่อไป โดยทั่วไปการปฐมพยาบาลจะปฏิบัติ ณ สถานที่เกิดเหตุ นอกเสียจากสถานที่นั้นไม่เหมาะสม และไม่สะดวกแก่การให้การปฐมพยาบาล จึงอาจต้องเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยไปในที่ๆ เหมาะสมแก่การปฐมพยาบาล ซึ่งอาจทำให้ได้รับอุบัติเหตุซ้ำอีก ดังนั้น การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยจึงต้องทำให้ถูกวิธีไปในที่ๆปลอดภัย

ลักษณะของแผลที่เกิดจากทุพระเบิด

เมื่อเหยียบทุพระเบิด แรงระเบิดจะทำให้เท้าและนิ้วเท้าฉีกขาดออกจากกัน บางครั้งเท้าก็ขาดออกจากขาได้ทันที แรงระเบิดจะทำให้เศษฝุ่น ดิน และสะเก็ดระเบิด เศษกระดูกและเนื้อเยื่อถูกดันเข้าไปในเนื้อขา และกล้ำเนื้อบริเวณใกล้เคียง ส่วนผิวหนังด้านนอกจะร่นมาคลุมแผลด้านในไว้ (ดังรูป) แผลที่เกิดจากแรงระเบิดจึงดูกระจุยกระจายและเต็มไปด้วยเลือดและเศษเนื้อ

การปฐมพยาบาล

การช่วยเหลือผู้ที่ประสบอุบัติเหตุจากทุพระเบิดและได้รับบาดเจ็บ สามารถทำได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยเหลือต้องตั้งสติให้มั่นคง อย่าตกใจกับภาพที่เห็น และคอยปลอบผู้บาดเจ็บ
2. หากผู้บาดเจ็บหมดสติ ให้ดูว่ามีอะไรค้างอยู่ในปากหรือไม่ เช่น เศษ อาเจียน ฟันปลอม เศษอาหาร หรือ ก้อนเลือด ถ้ามีให้ล้วงออกมาให้หมด เพื่อจะได้ไม่อุดตันทางเดินหายใจ
3. ช่วยให้ผู้บาดเจ็บหายใจให้สะดวก
4. ใช้ผ้าพันรอบแผลเพื่อซับเลือดและให้เลือดหยุด
5. ยกอวัยวะส่วนที่มีเลือดไหลนั้น ให้อยู่สูงกว่าระดับหัวใจ เพื่อให้เลือดไหลช้าลง

6. หากเลือดยังไม่หยุดไหล วิธีสุดท้ายที่ควรทำคือ ชันชะเนาะ

การปฐมพยาบาลโดยการห้ามเลือด

- การห้ามเลือดโดยวิธีการกดบนแผล
- การห้ามเลือดโดยใช้วิธีชันชะเนาะในรายที่ตกเลือดรุนแรง โดยจะใช้ได้กับการห้ามเลือดที่แขนขา (ใช้เฉพาะแขนและขาตอนบนเท่านั้น)

วิธีการชันชะเนาะ

- ให้พันผ้ายาวๆ เหนือบาดแผล ผูกให้แน่น
- หมุนผ้าให้แน่นโดยใช้กิ้งไม้หรือตะเกียบช่วยหมุน
- จดเวลาที่เริ่มชันชะเนาะไว้ เพราะเราจะต้องคลายเกลียวผ้าทุกๆ 30-45 นาที มิฉะนั้น เนื้อส่วนนั้นจะตาย เพราะไม่มีเลือดไปหล่อเลี้ยง

7. หาด้ามามห่มให้ร่างกายผู้บาดเจ็บอบอุ่น เพื่อป้องกันการช็อก

8. นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยโดยใช้เปลหาม

เปลหรือแคร่มีประโยชน์มากในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ซึ่งอาจใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ผ้าห่ม ไม้ เลื่อ ผ้าขาวม้า มาดัดแปลงทำเป็นเปลหรือแคร่ได้ การใช้เปลหามเป็นวิธีที่ค่อนข้างสะดวก แต่อาจยุ่งยากบ้าง เนื่องจากต้องใช้วิธีอุ้มผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยวางบนเปลหรืออุ้มออกจากเปลเท่านั้น โดยเริ่มจากการอุ้มผู้บาดเจ็บหรือผู้ป่วยนอนราบบนเปล จากนั้นควรให้ผู้ทำหน้าที่ปฐมพยาบาลคนหนึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งให้ยกและหามเดินเพื่อความพร้อมเพรียงและนุ่มนวล ถ้าผู้ทำหน้าที่ปฐมพยาบาลสองคน คนหนึ่งหามทางด้านศีรษะ อีกคนหามทางด้านปลายเท้า และหันหน้าไปทางเดียวกัน ซึ่งหมายความว่า ผู้ปฐมพยาบาลที่หามทางด้านปลายเท้าจะเดินนำหน้า ถ้ามีผู้ปฐมพยาบาลสี่คนช่วยหาม อีกสองคนจะช่วยหามด้านข้างของเปลและหันหน้าเดินไปทางเดียวกัน

กิจกรรมที่ 7.1 “ปฐมพยาบาล”

วัตถุประสงค์

1. ฝึกทักษะในการปฐมพยาบาลแบบง่าย เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. สามารถช่วยเหลือผู้ที่ประสบอุบัติเหตุจากทุพภิกขภัยและได้รับบาดเจ็บเบื้องต้นได้

เวลา : 30 นาที

เนื้อหาสาระ:

1. การปฐมพยาบาล หมายถึงการช่วยเหลือขั้นต้นทันทีที่ผู้ป่วยได้รับอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยกะทันหัน เพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากอันตรายหรือลดอันตรายให้น้อยลง ก่อนที่จะส่งให้แพทย์รักษาต่อไป
2. หลักที่ควรปฏิบัติในการปฐมพยาบาล ควรปฏิบัติดังนี้
 - 2.1 ลำดับเหตุการณ์ว่าเกิดอะไร เมื่อใด มีสาเหตุ และอาการเป็นอย่างไร โดยการสอบถามจากผู้รู้เห็นใกล้เคียง ไม่ควรให้คนมุง เพราะจะทำให้ไม่สะดวกในการปฐมพยาบาล
 - 2.2 ให้การช่วยเหลือด่วน โดยแก้ไขสาเหตุ เช่น
 - เลือดออก ห้ามเลือด
 - หายุดหาวใจ ช่วยการหายใจ
 - หมดความรู้สึก ดูแลการหายใจให้สะดวก
 - ลดพิษต่างๆ ทำให้อันตรายน้อยลง
 - 2.3 การช่วยเหลืออาการรุนแรงอย่างอื่น เช่น กระตุกชัก เข้าเฝือก อาการปวดจนถึงการนำส่งแพทย์อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และได้ผลดี
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฐมพยาบาล
 - 3.1 ยาใส่แผล และน้ำยาล้างแผล เช่น น้ำเกลือล้างแผล ยาแดง ยาเหลือง
 - 3.2 สำลี ผ้าก๊อช พลาสเตอร์ ผ้าสามเหลี่ยม ฯลฯ
 - 3.3 วัสดุอื่นๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น
4. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่นักเรียนสามารถทำได้
 - 4.1 การทำแผลสด แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก
 - 4.2 การปฐมพยาบาลคนเป็นลม
 - 4.3 การปฐมพยาบาลเมื่อถูกแมลงกัดต่อย

คู่มือเรียนรู้และป้องกันภัยจากทุ่นระเบิด

5. การบาดเจ็บที่เกิดจากทุ่นระเบิด
6. การปฐมพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด
7. การส่งต่อ และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้ความรู้แก่นักเรียนตามเนื้อหา
2. สาธิตพร้อมทั้งให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติตาม
3. นักเรียนมีการจดบันทึกลงในสมุดบันทึก

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. อุปกรณ์สำหรับใช้ในการปฐมพยาบาล
2. อุปกรณ์การสอนการสาธิต การปฐมพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด เช่น ไม้พลอง ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า เป็นต้น

คำถามท้ายบท

1. ลักษณะของแผลที่เกิดจากแรงระเบิดเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ผู้ปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บจากทุ่นระเบิดต้องทำอะไรเป็นอันดับแรก

.....

.....

.....

.....

3. ทำไมจึงต้องล้างเศษอาหารหรือเศษฟันออกจากปากผู้บาดเจ็บ

.....

.....

.....

.....

4. หากเราห้ามเลือดแล้ว แต่เลือดยังไหลไม่หยุด เราต้องใช้วิธีใด

.....

.....

.....

.....

5. เมื่อปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บแล้ว เราจะต้องทำอะไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับทุ่นระเบิด

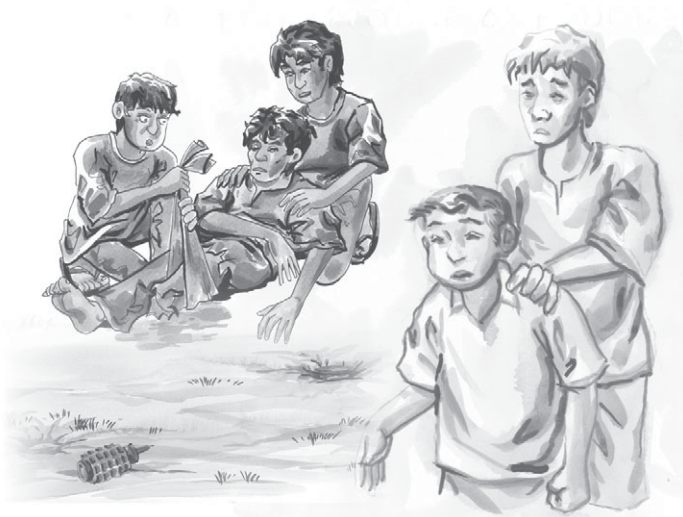
ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมายถูก ✓ หากข้อความนั้นเป็นจริง หรือผิด X หากข้อความนั้นเป็นเท็จ ลงในช่องว่างหน้าข้อ

- ☐ 1. การไล่ต้อนฝูงสัตว์เข้าไปในดงทุ่นระเบิดจะทำให้ทุ่นระเบิดระเบิดจนหมดไปจากพื้นที่นั้น
- ☐ 2. ถ้าพื้นที่ใดมีคนเดินทางเข้าไปบ่อยๆ แล้วไม่ถูกระเบิด แสดงว่าพื้นที่นั้นปลอดภัย
- ☐ 3. มีทุ่นระเบิดบางชนิดที่เหยียบแล้ว จะไม่ระเบิดทันที แต่จะระเบิดเมื่อถอนเท้าออก ดังนั้น หากเราเหยียบถูกทุ่นระเบิดชนิดนี้ เราจะต้องหาหินมาถ่วงน้ำหนักแล้วถอนเท้าออก
- ☐ 4. อาชีพรูกระเบิดเป็นอาชีพที่อันตรายและมีคนเสียชีวิตตลอดเวลา
- ☐ 5. การปฏิบัติตามหลักสากลทางทหารคือเมื่อวางทุ่นระเบิดแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องทำแผนที่ทุ่นระเบิด และแลกเปลี่ยนที่กัน
- ☐ 6. โลกนี้เต็มไปด้วยทุ่นระเบิด ประมาณว่า หากมีทุ่นระเบิด 110 ล้านทุ่น จะต้องใช้เวลา ประมาณ 1,000 ปี เพื่อรื้อระเบิดให้หมดจากโลก
- ☐ 7. ปัจจุบัน มีการประดิษฐ์เครื่องมือทำลายทุ่นระเบิดแบบใหม่ที่ทำลายทุ่นระเบิดได้อย่างรวดเร็ว
- ☐ 8. ปัจจุบัน สุนัขสงครามได้กลายเป็นเครื่องมือในการค้นหาทุ่นระเบิดที่มีประสิทธิภาพ
- ☐ 9. ประเทศที่ลงนามภายใต้สนธิสัญญาออกตาวา จะสามารถผลิตทุ่นระเบิดต่อต้านบุคคลได้เพื่อการใช้งานในประเทศเท่านั้น แต่จะไม่สามารถส่งออกหรือจำหน่ายได้
- ☐ 10. วิธีหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงการบาดเจ็บเมื่ออยู่ในพื้นที่ที่มีอันตรายจากทุ่นระเบิดคือวิ่งให้เร็วที่สุด เท่าที่จะทำได้ เพราะการวิ่งให้เร็วจะสามารถหลบสะเก็ดระเบิดได้

- ☐ 11. วิธีการหนึ่งที่จะช่วยป้องกันยานพาหนะจากแรงระเบิดคือ การเติมน้ำให้เต็มทั้งสี่ล้อ
- ☐ 12. วิธีการหนึ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้คนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ที่เก็บกู้ทุ่นระเบิดหมดไปแล้วคือการจัดแข่งกีฬาในพื้นที่นั้นๆ
- ☐ 13. ขั้นตอนแรกของการปฐมพยาบาลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด คือผู้ช่วยเหลือต้องตั้งสติให้มั่นคง
- ☐ 14. ปัจจุบัน การเก็บกู้ทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมส่วนใหญ่ดำเนินการโดยหน่วยทหาร
- ☐ 15. ทุ่นระเบิดมีอายุอยู่ไม่นาน เมื่อเวลาผ่านไปราว 2-3 ปี ทุ่นระเบิดก็จะเสื่อมสภาพไปเอง
- ☐ 16. สรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิดมีอันตรายน้อยกว่าทุ่นระเบิดต่อต้านบุคคล หากพบเห็นให้เคลื่อนย้ายออกให้พ้นทาง
- ☐ 17. การให้ความรู้เกี่ยวกับทุ่นระเบิดเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งที่จะช่วยให้คนพ้นอันตรายจากทุ่นระเบิด
- ☐ 18. ทุ่นระเบิดมักถูกวางไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่
- ☐ 19. การนำเครื่องหมายเตือนภัยทุ่นระเบิดออกจากพื้นที่จะทำให้ผู้อื่นอาจได้รับอันตราย
- ☐ 20. การจุดไฟเผาพื้นที่ทำให้ทุ่นระเบิดที่ฝังในพื้นที่นั้นหมดไปบางส่วนแต่ไม่ทั้งหมด

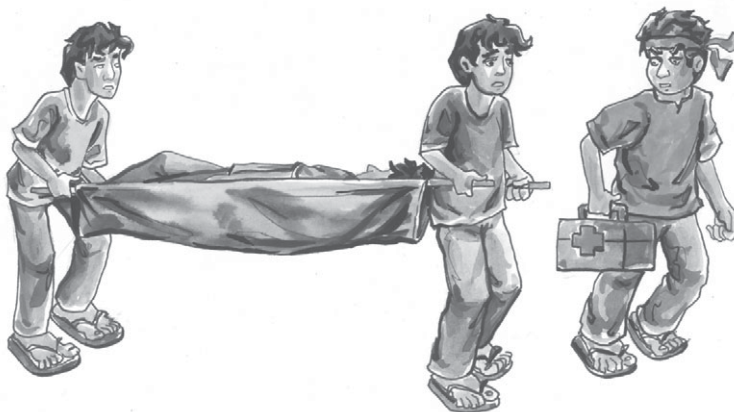
สังเกตป้ายเตือน

อันตรายจากทุ่นระเบิด นำมาซึ่งความสูญเสีย

แจ้งให้ผู้รับผิดชอบและบุคคลใกล้เคียงทราบ

นำผู้ประสบภัยส่งโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด

ภาคผนวก กิจกรรมเสริม

เมื่อครูผู้สอนได้สอนนักเรียนตามคู่มือนี้แล้ว อาจจะกำหนดให้มีกิจกรรมรวบรวมเพื่อสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้อีก ดังนี้

1. กิจกรรมไต่ถาม
2. กิจกรรมเขียนเรียงความ เช่น เรียงความเรื่องประโยชน์ และโทษของการใช้ทุ่นระเบิด การมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้ความรู้เรื่องทุ่นระเบิด การให้ความรู้เกี่ยวกับทุ่นระเบิดในครอบครัว ปัญหาทุ่นระเบิดและผลกระทบที่มีต่อชุมชน
3. กิจกรรมประกวดภาพระบายสีเรื่องภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
4. กิจกรรมวาดภาพโปสเตอร์ เพื่อการรณรงค์ต่างๆ
5. กิจกรรมการรณรงค์เรื่องภัยจากทุ่นระเบิดตามแนวชายแดน
6. การเขียนจดหมายถึงสถานทูตของแต่ละประเทศที่ผลิตทุ่นระเบิดเพื่อการค้า เช่น จีน อิตาลี สหรัฐอเมริกา เป็นต้น
7. กิจกรรมเกี่ยวกับการแจ้งเตือนภัยจากทุ่นระเบิด เช่น การเล่นเกม เป็นต้น
8. กิจกรรมเข้าค่ายพัฒนาพัฒนาการเรียนรู้และป้องกันภัยจากทุ่นระเบิด
9. กิจกรรมการสร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกัน
10. กิจกรรมการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่บูรณาการกิจกรรมพัฒนา

ตัวอย่างกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1: การสร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกัน
ฐานมรณะ (เวลาทั้งหมด 1 ชั่วโมง 30 นาที) ประกอบด้วยฐานย่อย 5 ฐาน
วัตถุประสงค์

1. **ฐานตาตุ๋ตาตุ๋ เท้าเหยียบดิน** เปรียบเสมือนการเดินทางในพื้นที่ที่ไม่รู้ในเรื่องของความเสียหายจากภัยต่าง ๆ โดยต้องอาศัยทักษะการสังเกตต่างๆ จากสิ่งรอบตัว
2. **ฐานฝ่าดงมรณะ** การฝึกการผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รอบๆ ตัว จะต้องมีความสติในการดำเนินชีวิต
3. **ฐานรู้รักสามัคคี** การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน เพื่อผ่านพ้นอุปสรรค ฝึกการมีน้ำใจรับผิดชอบ
4. **ฐานไปให้ถึงดวงดาว** มีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะทำให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจอดทน เสียสละ ซื่อสัตย์
5. **ฐานสุดทางมรณะ** การฝึกจิตใจเมื่ออยู่ในภาวะคับขัน มองการตัดสินใจและจะทำสิ่งดีๆ เพื่อส่วนรวมอย่างไร

เนื้อหาของกิจกรรม

การสร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่เรียนทั้งหมดมาจัดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ที่ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ ความรู้เรื่องทุพภิกขภัย จนถึงการปฐมพยาบาล

กิจกรรมการเรียนรู้

ฝึกผู้เรียนในการเรียนรู้ครั้งละประมาณ 8 - 10 คน

ฐานย่อยที่ 1 กำหนดจุดสังเกตเพื่อเดินสู่จุดหมาย และเลือกทางเดินเพื่อไปสู่ฐานที่ 2 ประมาณ 10 นาที ประมาณ 3 จุด

- สังเกต**
- เครื่องหมายอันตราย
 - เครื่องหมายห้ามคนเดินผ่าน
 - เครื่องหมายพื้นที่อันตราย

ฐานย่อยที่ 2 สร้างสนามหุ่น ขวากหนาม กับดัก มีทางเดิน (มีอุบัติเหตุ 1 คน/กลุ่ม) ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจในเรื่องทุพภิกขภัย
2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเห็นความสำคัญของเครื่องหมายแจ้งเตือน
3. เพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะการปฐมพยาบาลที่ถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 8 - 10 คน เดินไปในพื้นที่ที่ครูจำลองเป็นพื้นที่อันตรายจากทุ่นระเบิด และให้สังเกตจุดอันตราย และเลือกทางที่ปลอดภัยให้กับกลุ่มของตนเอง
2. สร้างสถานการณ์ให้เพื่อน 1 คนในกลุ่มได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิด
3. ให้เพื่อนในกลุ่มช่วยกันปฐมพยาบาลให้กับเพื่อนที่ได้รับบาดเจ็บและพาเคลื่อนย้ายไปได้อย่างปลอดภัย
4. เขียนเล่าประสบการณ์ของกลุ่มที่ได้ประสปร่วมกัน

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ป้ายแจ้งเตือน	2. สนามทุ่น
3. ขวากหนาม	4. กัดัก
5. สะพานไม้	6. ปะทัด 20 กล้อง
7. เชือกสีเขียว 1 ม้วน	8. ฟาง 5 ม้วน
9. ปูนขาว 2 ถัง	10. ลวด 1 กิโลกรัม
11. ขอนไม้	12. ไฟฉาย
13. แบตเตอรี่	14. เปลสนาม 5 ชุด

การวัดและประเมินผล

1. ใช้แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน
3. แบบทดสอบ

ฐานย่อยที่ 3 ปฐมพยาบาลที่บาดเจ็บและเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บออกจากพื้นที่สร้างความยากลำบากในการเดินทาง

ฐานย่อยที่ 4 เป็นจุดนัดพบ เขียนความรู้สึก ประสบการณ์ที่ผ่านมา คิดถึงปัญหาที่ผิดพลาดที่ผ่านมา เพื่อจะแก้ปัญหาให้ถึงจุดหมาย

ฐานย่อยที่ 5 ช่วยกันผ่านข้ามอุปสรรคโดยการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ เช่น สะพานไม้ หรือสะพานเชือกที่ข้ามได้ที่ละคน

กิจกรรมที่ 2: การสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่บูรณาการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น วิชาลูกเสือ

ฐาน Walk Rally (เวลาทั้งหมด 5 ชั่วโมง) ประกอบด้วยฐานย่อย 5 ฐาน
เนื้อหาของกิจกรรม

การสร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบฐานการเรียนรู้ที่เรียนทั้งหมดมาจัดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ที่ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ ความรู้เรื่องทุ่นระเบิด จนถึงการปฐมพยาบาล

ฐานที่ 1 ฝ่าดงระเบิด

วัตถุประสงค์

ฝึกปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากพื้นที่เสี่ยง

กิจกรรมการเรียนรู้

จัดสถานการณ์จำลองโดยให้สมมุติเหตุการณ์ว่าด้านล่าง (ใต้พื้นดิน) เป็นพื้นที่เสี่ยงและให้นักเรียนข้ามขอนไม้ไปอีกด้านหนึ่งให้ปลอดภัยโดยการโยนเชือกลงพื้นที่ละคน

สิ่งที่ต้องเตรียม

เครื่องหมายแสดงพื้นที่เสี่ยง (2 ชิ้น)

การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน

ฐานที่ 2 นักสำรวจน้อย

วัตถุประสงค์

ฝึกการสังเกต รู้จักแสวงหาความรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

จัดสถานการณ์จำลองโดยให้สมมุติพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุ่นระเบิดอยู่และนักเรียนเป็นตำรวจ/ทหารไปสำรวจพื้นที่ และให้ทำเครื่องหมายแสดงพื้นที่อันตราย

สื่อการเรียนรู้

1. ไม้
2. หิน
3. ทุ่นระเบิด (หินทาสีแดง)

การวัดและประเมินผล

จำนวนผลการสำรวจ

ฐานที่ 3 พญภัยทุ่นระเบิด

วัตถุประสงค์

ฝึกปฏิบัติและควบคุมตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้

ให้นักเรียนทุกคนนอนบนพื้นดิน และคลานลอดลอดหนามที่จัดทำไว้ (สูงกว่าพื้นดินประมาณ 50 ซม. ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร) ให้ผ่านไปด้วยความปลอดภัย โดยขณะที่ปฏิบัติจะมีเสียงระเบิดดังเป็นระยะ ๆ

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ลวดหนาม
2. เสียงระเบิด (ประทัด)

การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ฐานที่ 4 ทางสายเสี่ยง

วัตถุประสงค์

1. ฝึกการปฏิบัติตน
2. ฝึกการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สามัคคี)
3. ฝึกสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

กิจกรรมการเรียนรู้

จัดสถานการณ์จำลองโดยสมมุติเหตุการณ์ว่าอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และไม่สามารถข้ามไปได้ จะต้องผ่านโดยใช้สะพานลิง (เชือกเส้นเดียว ขนาดความยาว 20 เมตร สูงจากพื้นดิน 5 เมตร) กรณีเดียว

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. เครื่องหมายเตือนพื้นที่เสี่ยง (4 ชิ้น)
2. สะพานลิง

การวัดและประเมินผล

1. จำนวนนักเรียนที่ปฏิบัติผ่าน
2. สังเกตพฤติกรรมกลุ่ม

ฐานที่ 5 ร่วมด้วยช่วยกันพ้นภัยจากทุ่นระเบิด

วัตถุประสงค์

1. มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายของทุ่นระเบิดแต่ละประเภท
2. ฝึกการศึกษาเรียนรู้จากตัวอย่างที่นำมาด้วยเอง
3. ตระหนักถึงอันตรายจากทุ่นระเบิด

กิจกรรมการเรียนรู้

ศึกษาเรียนรู้ทุ่นระเบิดที่จัดนิทรรศการไว้ โดยมีวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของทุ่นระเบิดแต่ละประเภท

สิ่งที่ต้องเตรียม

นิทรรศการทุ่นระเบิด (ของจริง)

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน
2. ผลการศึกษาด้วยตนเองของนักเรียน

คู่มือการเรียนรู้และป้องกันภัยจากทุ่นระเบิด สำหรับนักเรียน

ที่ปรึกษา

ดร.สุวิทย์ ยอดมณี ผู้อำนวยการบริหาร
ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย

คณะทำงาน ประกอบด้วย

1. ส.ต.อ.ไชยยศ เพียรดี	โรงเรียน ตชด.ชมรมอนุรักษ์บ้านแสนคำลือ
2. ส.ต.อ.พิษณุ กานันท์	โรงเรียนตชด.ชมรมอนุรักษ์ที่ 2 บ้านปungยาม
3. นายประเสริฐ ไชเต็ธ	โรงเรียนบ้านน้ำเพียงดิน
4. นายสำราญ วิจันทร์	โรงเรียนบ้านปางคาม
5. นางสาวเนตร์ แก้วกล้า	โรงเรียนบ้านห้วยต้นนุ่น
6. นางมาลาญา วิจันทร์	โรงเรียนบ้านปางคาม
7. นายกำเนิด แสงปัน	โรงเรียนบ้านห้วยนา
8. นายศรีจันทร์ หลักฐาน	โรงเรียน ต.ช.ด.บำรุงที่ 60
9. นายชวณันท์ แสงวชิรพันธุ์	โรงเรียนบ้านนาหัวแหลม
10. ร.ต.ต.พิชิต วงศ์นาดี	กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336
11. ด.ต.เสน่ห์ สุดเลื้อ	กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336
12. นางสาวปิยณัฐ ศรีกำ	โรงเรียนบ้านรักไทย
13. นางสาวณัฐชยา จันดี	โรงเรียนบ้านไม่สะเป่
14. นายณรงค์ศักดิ์ หมั่นสอน	โรงเรียนบ้านห้วยมะเขือล้ม
15. นางสาวนาฏสุดา ต้นวัฒนกุล	โรงพยาบาลศรีสังวาลย์
16. นายทวีบุญ คำแหง	โรงพยาบาลศรีสังวาลย์
17. นางอารีย์ ศรีเมือง	โรงเรียนบ้านสบเมย
18. นางสาวสุทธิพร साโคตร	โรงเรียนบ้านท่าตาฝั่ง
19. นางสาวสมศิลป์ สุวรรณวงศ์	โรงเรียนบ้านแม่สามแลบ
20. สดท.ภราดร มีศิริ	กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 337
21. นางสุภา วิริยภาพ	สำนักงานศึกษาพิเศษเขตพื้นที่ 2 แม่สะเรียง
22. นางสาวเตือนณา ปิ่นมณี	โรงเรียนบ้านแม่ลาม่า
23. ด.ต.ชัยณรงค์ มอแปล	โรงเรียน ตชด.บ้านแม่ลำจิว
24. นายสุกิจ ใจวังโลก	โรงเรียนบ้านดอละ
25. นายสากล ชนะบูรณ์	โรงเรียนบ้านเสาหิน
26. นางสาวพิมพ์ภา ตาบุญ	นักวิชาการสาธารณสุข แม่สะเรียง
27. นางสาวนัฐริณี ช่างประดิษฐ์	เจ้าหน้าที่กลุ่มสารนิเทศ เขตพื้นที่ 2
28. นางเจียรพรรณ สืบเชื้อเอียรกุล	เจ้าหน้าที่กลุ่มสารนิเทศ เขตพื้นที่ 2

คณะกรรมการ

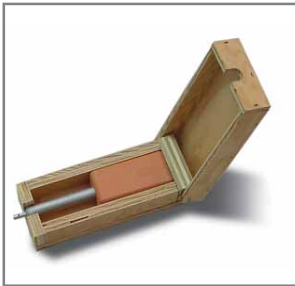
นายประเสริฐ ประดิษฐ์
นางสาวรุ่งทิพย์ อนุเมธางกูร
นางสิริกาญจน์ คหัทธรา
นายพีรวัฒน์ ธรรมาภิวัฒน์

สำนักงานพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
สำนักงานพื้นที่การศึกษา
ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย
ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย

เรียบเรียงโดย

นางพรณิยา บินษรี

ตัวอย่างวัตถุระเบิดอันตราย

PDM 6M (รัสเซีย)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่กับที่

MN 79 (เวียดนาม)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่กับที่

M14 (เวียดนาม)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่กับที่

BLU-24 B/B (สหรัฐ)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
สะเทินระเบิดแสงเครื่อง

M2 A4 และ ท.๐๙
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกระโดดระเบิด

TYPE 69 (สาธารณรัฐประชาชนจีน)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกระโดดระเบิด

MBV-78A2 (เวียดนาม)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสะกิดระเบิด

M18A1 (เคลโมร์)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสะกิดระเบิด

PMN (รัสเซีย)
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระเบิดอยู่กับที่

M16, M16A1 และ M16A2
ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกระโดดระเบิด

พบเห็นวัตถุระเบิดโปรดแจ้ง

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336
ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โทรศัพท์: 053-611-839

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33
ค่ายสมเด็จพระบรมราชชนนี บ้านแม่เตาโท อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50170
โทรศัพท์: 053-498-421

หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 1
(นปท. 1)
กองกำลังบูรพา อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว
โทรศัพท์: 037-261-218 ต่อ 5004
รับผิดชอบจังหวัดสระแก้ว
(ชายแดนไทย-กัมพูชา)

หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 2
(นปท. 2)
กองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
จ.จันทบุรี
โทรศัพท์: 09-991-0518
รับผิดชอบจังหวัดจันทบุรี ตราด
(ชายแดนไทย-กัมพูชา)

หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 3
(นปท. 3)
กองกำลังสุรนารี จ.สุรินทร์
โทรศัพท์: 044-513-639, 511-463
รับผิดชอบจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ
อุบลราชธานี
(ชายแดนไทย-กัมพูชา)

หน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 4
(นปท. 4)
กองกำลังผาเมือง จ.เพชรบูรณ์
โทรศัพท์: 056-711-100
รับผิดชอบชายแดนไทย-ลาว
ชายแดนไทย-พม่า

**คู่มือการเรียนรู้
และป้องกันภัยจาก
ทุ่นระเบิด**

จัดทำโดย

adpc

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย

88 หมู่ 9 ถนนพหลโยธิน คลองหลวง ปทุมธานี 12120
Tel: 0 2516 5900-10 Fax: 0 2524 5360
www.adpc.net E-mail: adpc@adpc.net

สนับสนุนโดย

unicef

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ